

TÁJÉKOZTATÓ – INFORMÁCIÓ

A MAGYAR HONVÉDSÉG HAJTÓANYAG BESZERZÉSÉNEK VIZSGÁLATA, A GAZDASÁGOSSÁG ÉS A KŐOLAJ VILÁGPIACI FOLYAMATAINAK TÜKRÉBEN

Babos Sándor – Szathmári Gábor¹

A HM FLÜ Tudományos Tanács és a Katonai logisztika c. folyóirat Szerkesztősége 2008. évi I. félévi közös pályázatán díjazott tanulmány.

Szerkesztőség

1. Előszó

A mai globalizált világunk mozgásában az elsődleges szerepet a tőkepiacok mellett, a rendelkezésre álló energiahordozók töltik be². A globalizáció nem más, mint a gazdaság illetve a gazdasági folyamatok nemzetköziesedése, amely nem tekinthető XX. századi jelenségnek sokkal inkább az emberiség fejlődésének velejárója. A mai világgazdaságban a hangsúly a javak, a szolgáltatások, a munka, a tőke és a technika áramlására tevődik. A globalizáció fókuszpontja maga a gazdaság, vagyis annak egyre nyitottabbá és integráltabbá válása, melynek működési alapját bizonyos szempontból az energia képezi.

Az energia megtermelésének és elosztásának szabályozása valamennyi ország számára létkérdésnek tekinthető. Ezért az energia (energia-hordozók feletti rendelkezési jog) gyakorlatilag minden egyes állam működési feltételének alapját képezi. *Különösen igaz ez olyan kicsi és nyitott nemzetgazdaságú országokra – mint Magyarország – melyek nem rendelkeznek jelentős mennyiségű fosszilis energiahordozóval.* Ez a kitétettség gyakorlatilag a totális függőséget jelenti hazánk számára, to-

---

¹ Babos Sándor hadnagy, MH Logisztikai Ellátó Központ.

Szathmári Gábor hadnagy, MH Veszélyesanyag Ellátó Központ.

² Babos Sándor Péter hadnagy: Az európai unió Gázenergia függősége Katonai Logisztika 2007/1. szám p.280.

vábbá tekintettel az Országnak a világgazdaságban betöltött súlyponti helyzetére ezen a pozíción érdemben nem tud változtatni.

Társadalmi megközelítésben a mai ember nehezen tudja az életét elképzelni energia nélkül. Nem biztos, hogy megfelelően képes értékelni a rendelkezésére álló energiaforrások jelentőségét, továbbá nem képes annak hatékonyságának elemzésére, hiszen létezését, illetve a korlátlan hozzáférést természetesnek veszi.

Dolgozatunk témájában az energiahordozók közül kizárólag a kőolaj szerepére térünk ki, mely mind az „*állami szektor*”, mind a „*polgári szektor*” működésének alapját képezi. Elemzésünk fő célkitűzése a *honvédség üzemanyag-ellátásának* hatékonysági vizsgálata, mely nem kerülhető meg világgazdasági kitekintés nélkül.

Adam Smith, - aki a közgazdaságtan egyik legnagyobb képviselője - szerint az állam feladata meghatározott tevékenységre korlátozódik: „*az uralkodó első kötelessége megvédelmezni a társadalmat más független társadalmak erőszakoskodásától, és támadásától*”³.

Ahhoz, hogy a honvédség – mint ahogy *Stiglitz* a tiszta közjavak példájaként⁴ említette – biztosítani tudja az állam által ráruházott védelmi feladatok ellátását, szükséges a rendelkezésre álló haditechnikai eszközök számára biztosítani a folyamatos mozgás képességét, amelynek elengedhetetlen feltétele a szükséges nyersanyagok – benzin, gázolaj, jet stb. – megfelelő szintű, továbbá időben történő rendelkezésre állása.

2. A kőolaj világpiacai ára

2.1. A kőolaj világpiacit árát befolyásoló jelentős biztonságpolitikai események

Az energiahordozó készletek földrajzi eloszlása egyenetlen az egyes régiók között. Történelmi példák igazolják, hogy azon országok, amelyek jelentős mennyiségű energiahordozókkal rendelkeznek, ezt a képességüket fel tudják használni a saját, illetve a világgazdasági folyamatok befolyásolására.

---

³ Smith, Adam(1940): Vizsgálódás a nemzetek jólétének természetéről és okairól. Magyar Közgazdasági társaság, Budapest, II.kötet, p.205.

⁴ Joseph E. Stiglitz: A kormányzati szektor gazdaságtana, KJK Kerszöv, 2000 p330-335.

Az első jelentősebb világpolitikai esemény a II. világháborút követően a *szuezi válság* volt, melynek eredményeképp gazdasági szempontból a kőolajárak kisebb ingadozásokat eltekintve számottevően nem változtak. Kiemelkedő eseménynek tekintendő a **Yom Kippur háború**⁵, illetve az azt közvetlen követő *1973-as olajválság*, mely hatására a nyersolaj hordónkénti ára gyakorlatilag egy év alatt megkétszereződött, *20 dollár/hordó árfolyamról 40 dollár/hordó árfolyamra* növekedett. A következő politikai szempontból viszonylag rövidnek tekinthető nyugodt időszakot felváltotta az évtized végén 1979-ben kirobbant iráni iszlám forradalom.

Ezek az események gyökereiben rengették meg a nyugati gazdaságokat s rávilágítottak arra, hogy az országok gazdaságai az energiaellátás tekintetében is sebezhetőek.⁶ Az árak hirtelen növekedése óriási bizonytalanságot keltett, melyet tovább tetőzött az **iraki-iráni**, valamint az 1990-es évek elején kitört **Öböl háború**, a 2001. szeptemberi amerikai terrortámadás, valamint az iraki nukleáris fegyverek miatti kirobbant konfliktus 2004-ben.

A legutolsó s talán legfontosabb világpolitikai kihívásnak az iraki krízis tekinthető, hiszen Irak és a bizonyos fokig embargó alatt álló szomszédos Irán rendelkezik a bolygón, a bizonyítottan rendelkezésre álló kőolajtartalékok 9,5%, illetve 11,4%⁷-ával. Ezen arányok hűen tükrözik az arab világban felmerülő biztonságpolitikai tényezők magas fokú kockázatát a kőolajárak tekintetében.

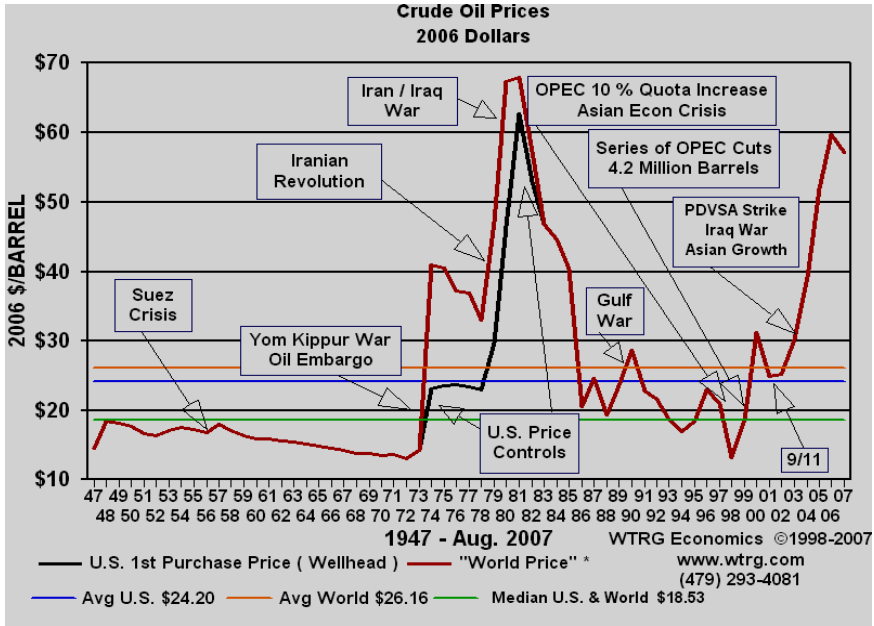
⁵ Más néven a IV: arab-izraeli háború.

⁶ Egyes országokban lásd Németország a takarékos felhasználás érdekében korlátozásokat vezetett be a személyautó használat terén. (páros illetve páratlan rendszámú autók közlekedése).

⁷

http://www.bp.com/liveassets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/statistical_energy_review_2007/STAGING/local_assets/downloads/pdf/table_of_proved_oil_reserves_2007.pdf /letöltés ideje 2008.04.02./

A nyersolajárat jelentősen befolyásoló tényezők 1947-2007

Forrás: http://www.wtrg.com/oil_graphs/oilprice1947.gif/ /letöltés ideje 2008.04.02.

2.2. A kőolaj világszertei árát befolyásoló jelentősebb gazdaságszolitikai események

2.2.1. A kőolaj világszertei árának alakulására ható gazdasági események 1950-2002 között

Tekintettel arra, hogy a pályázatnak nem a kőolajárakat befolyásoló tényezők bemutatása, értékelése a fő célkitűzése, azonban nem kerülhetjük meg rövid bemutatásukat, hiszen bizonyos fokú közgazdasági, világ-gazdasági, világpolitikai események ismerete elősegítheti a beszerzendő üzemenyag-források kockázatainak megismerését.

A II. Világháborút követően **Bretton Woods-ban** arról tárgyaltak a szövetséges hatalmak közgazdászai, hogy milyen feltételek mellett lehet megteremteni egy új nemzetközi pénzügyi rendszer alapjait⁸. **Keynes**, mint a vezető közgazdászok egyike a 19. századi *aranystandard*hoz való visszatérést szorgalmazta. A gyakorlatban az amerikaiak akarata érvényesült⁹ és bevezetésre került a *dollár-arany standard*, melynek legfőbb jellemzői közé tartozott még a világ pénznemei és a dollár paritása. A rendszer bár kezdetleges volt ellátta a vele szemben támasztott követelményeket, de politikai és gazdasági nyomás következtében felbomlott¹⁰. Esetünkben azért fontos az ismerete, mert a világ kőolaj-kereskedelme, a kőolajpiacon jelenlévő határidős ügyletek valutaneme a dollár. *A rendszer hatására az 1970-es években a világ országai gyakorlatilag az USA hitelezőivé váltak, mígnem az amerikaiak felmondták a dollár-aranyparitást 1971-ben, melynek hatására a dollár leértékelődött 1973-tól, s eredményeképp hozzájárult a nyersolaj árának a mérsékléséhez, így „csak” 15 USD -ről 42 USD -ra történő hordónkénti emelkedéséhez.* Az 1980-1985 között az **Irak-Irán közötti háború** mellett a dollárra nehezedő felértékelődés tovább növelte a kőolajárakat, mely 1985-ben tetőzött **68 USD/hordónkénti** áron.

*A következő gazdasági sokk, amely a fosszilis energiahordozót jelentősen érintette az 1997-98-as Ázsiából kiinduló pénzügyi válság, ami egy pénzügyi spekuláció illetve turbulencia következménye, melynek hatására a feltörekvő ázsiai országok is megtapasztalhatták a transznacionális monopolkapitalizmust.*¹¹ A gazdasági hanyatlás – egyes helyeken a termelés visszaesése – az országokat a tőkepiac liberalizálására valamint a gazdaság nyitására kényszerítette. **Artner** szerint a válság előidézője nem csak az országok belső gazdasági sajátosságaiból – intézményrendszer fejletlenségéből -, hanem a globalizáció velejáróiból is fakad. *Ennek a kívülről generált válságnak a célpontjai az államilag ve-*

---

⁸ A közgazdászok között egyetértés volt abban, hogy stabil árfolyam alapja kell, hogy képezze a nemzetközi pénzügyi rendszer alapját.

⁹ Dr. Madár Péter-dr. Schepp Zoltán- dr. Szabó Zoltán. dr. Szebellédi István-ifj. dr. Zeller Gyula: Pénzügyek alapjai Unió Kiadó 2002.

¹⁰ A rendszer összeomlását elsősorban az árfolyam-korrekciók nem végrehajtása, és az úgynevezett „n”-ország problémája okozta.

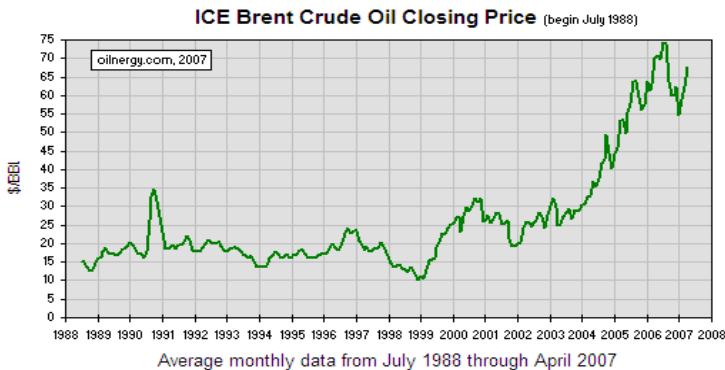
¹¹ Artner Annamária: Délkelet- Ázsia: Válság után, alatt, előtt? Magyar Tudomány 2002/7 p856.

zérelt piacgazdaságok voltak, melynek leküzdésére az érintett térség jobban beintegrálódott a világgazdaság vérkeringésébe, mely gyakorlatilag magával hozta a függőség erősödését. *A nagymértékű recesszió hatására a nyersolaj ára a vizsgált időszakban az 1997-es januári 25 dollár/hordó átlagárról 1999 januárjáig 10 dollár/hordó átlagárra csökkent.*

Az évezred első recessziója jóval nagyobb mértékű volt, mint az azt megelőző. A 2001. szeptemberi terrortámadáson felül, a triád – azaz a 3 legfontosabb gazdasági térség – közül az éveke óta stagnáló Japán gazdaság dekonjunkturális időszakba lépett az USA-val együtt. *Az USA-n belüli fogyasztáscsökkenés az erősen exportfüggő Délkelet-ázsiai országok gazdasági hanyatlásához vezetett.* A gazdasági visszaesés viszonylagos gyorsasággal 2 év alatt lefutott. Az átlagos hordónkénti kőolajár a vizsgált időszakban *32 USD-ről 20 USD-re* esett vissza, ami 38%-os csökkenést jelent.

2. számú ábra

A Brent nyersolaj havi átlagos árának alakulása 1988-2007

Forrás: EXON

2.2.2 A kőolaj világpiacai árának alakulására ható gazdasági események 2002-2008 között

A 2001-2002 között gyorsan lezajló gazdasági visszaesést követően a világgazdaságban a pozitív befektetői környezet biztosította a stabil növekedést. A grafikonon látható növekedés nem gazdasági sokkok eredménye, sokkal inkább a feltörekvő gazdaságok – **Kína, India** – növekedési igényét tükrözi.

A kínai gazdaság teljesítménye alapján a második legnagyobb gazdasági régió 2007-ben¹² az **USA** után. A gazdasági növekedés világviszonylatban is kiugróan magas **11,4%-os**. **Kína** kőolajban, mint nyersanyagban megfelelő szintű tartalékkal rendelkezik, de ettől függetlenül 3,19 millió hordó olaj a napi szükséglete gazdaságának „**mozgásban**” tartásához¹³, ami fokozatosan növekszik. **India** is hasonlóan a fent említett országéhoz képest népessége, területe és gazdasága alapján akár világ-gazdasági régióként is jellemezhető. **India gazdasági növekedése 2007-ben 8,5%-os¹⁴ mértékű volt.** Olajimportja a kínainál kevesebb, de a világ fogyasztását figyelembe véve is jelentős napi **2,1 millió hordóra** tehető. Ezek illetve a feltörekvő gazdaságok óriási keresletnövekedése eredményezte alapvetően az árak növekedését, melyet még az olajexportáló országok kapacitásbővítése sem tud (tudott)¹⁵ ellensúlyozni. Mindezeket figyelembe véve a kőolaj hordónkénti ára 2006 nyarán elérte a 75 dollárt.

A kínálati szűk keresztmetszeten segített az exportáló országok kapacitásbővítése, ami csak rövidtávon eredményezett megoldást. Gyakorlatilag az árnövekedést ez sem volt képes megállítani, csupán a növekedés mértékét csökkenteni. A lélektani határként emlegetett 100 USD/hordó jegyzési árfolyamot 2008. január 4-én érte el a WTI¹⁶, amely mindössze kb. 1,5 USD-vel maradt el reálárfolyamon az Irak - iráni háború idején mért maximumtól. A keresleti-kínálati tényezőkön kívül az árak növekedését a dollár gyengülése¹⁷ is okozta, amit elsősorban az amerikai jelzálogpiaci turbulencia eredményezett.

---

¹² <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ch.html>

¹³ Ezen teljesítmény ékes bizonyítékeként szolgál Majoros Pál a Világgazdasági régiók című könyvében írt jelzője, miszerint Kína a világgazdaság motorja.

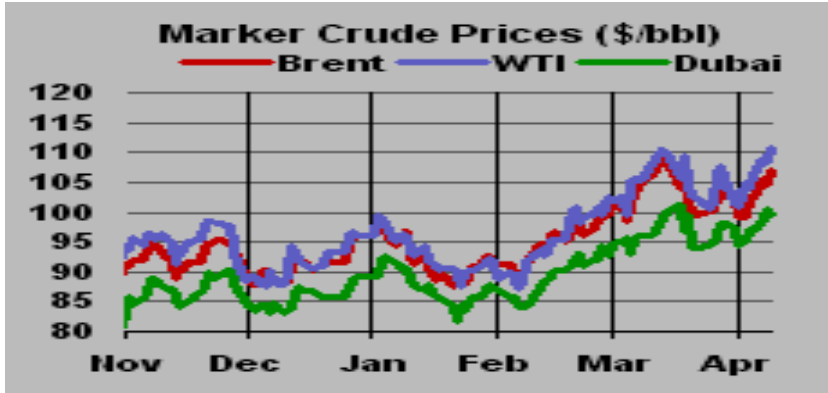
¹⁴ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/in.html>

¹⁵ Természetesen nem érdekük az árak csökkentése, hiszen óriási bevételt jelent számukra, azonban egy esetleges gazdasági világválság a termelő országok számára is óriási kockázatot jelent.

¹⁶ West Texas Intermediate.

¹⁷ Az euró/dollár árfolyam 2007.november 15-én 1,3383, 2008. január 4.-én 1,4735-re erősödött, végül ugyan tartósan nem de lélektanilag sikerült áttörnie az 1,6-os szintet 2008. áprilisában.

A Brent, a WTI, és Dubai árának alakulása 2008-ban

Forrás: <http://omrpublic.iea.org/> /letöltés ideje 2008. 04. 15./

Összefoglalóan elmondható, hogy jelenleg a kőolaj drágulása a bel- és biztonságpolitikai feszültségek, a feltörekvő országok növekvő kereslete, a spekulációs hatások, valamint a dollár-euró árfolyam alakulásának együttes következménye.

2.3. Magyarország piaci hajtóanyagárának alakulása 2008-ban

Az elmúlt néhány hónapban drasztikusan emelkedtek az üzemanyag árak Magyarországon, ami az egyre kiszámíthatatlanabb és emelkedő világpiaci árak következménye.

A legnagyobb mértékű áremelkedés 2008 március hónapjához¹⁸ köthető, amikor gázolaj bruttó 6 Ft-tal, majd egy héttel később még 3 Ft-tal (február végén már 4 Ft-tal nőtt) míg egy héttel később az ESZ-95-ös autóbenzin (február végén már 2 Ft-tal nőtt)¹⁹ is követte.

¹⁸ http://www.vezess.hu/hirek/megint_benzinaremeles_jon/13823/

¹⁹ http://www.vezess.hu/hirek/megint_dizelemek_szivnak/13453/

Egyes elemzők, és spekulánsok²⁰ szerint a nyár végére elérhetjük a 350 Ft/liter üzemanyag árakat is, ami lássuk be, nem kizárható.

3. Hajtóanyagok helyzete a Magyar Honvédségen belül

A Magyar Honvédség hajtóanyag ellátása négy fontos típusra korlátozódik, melyek a következők:

- Autóbenzin (ESZ-95 ólompótló kálium adalékkal).
- Gázolaj (Speciális minőségű).
- JET-A1 repülőpetróleum (továbbiakban JET-A1).
- (Repülő benzin).

Az utóbbiból a Magyar Honvédség felhasználása minimális és ritka²¹, éppen ezért a vele történő hatékony gazdálkodás a szűken tervezhető igények miatt nehezen vagy egyáltalán nem megoldható.

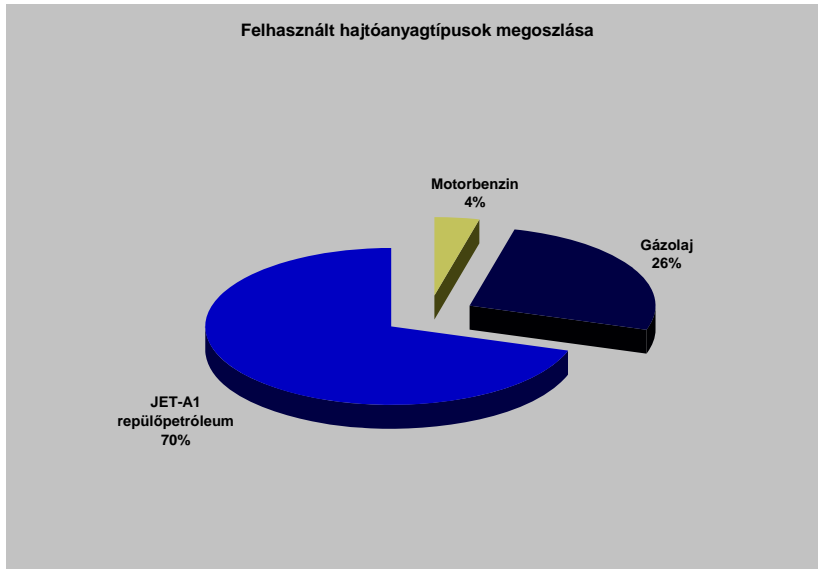
Jelentős megtakarítás és költséghatékony gazdálkodás az előre kalkulálható, nagy mennyiségben és rendszeresen igénylésre kerülő anyagok –autóbenzin, gázolaj és a JET-A1 repülőpetróleum – esetén érhető el. ***A fent említett három anyagból a Magyar Honvédség 2007-es megrendelése megközelítőleg 12.951.800 liter volt, melynek anyagonkénti megoszlását a következő diagram szemlélteti:***

---

²⁰Az OPEC elnökének 2008.április 28-i nyilatkozata alapján elképzelhető az olaj akár 200 USD/hordó árfolyama is.

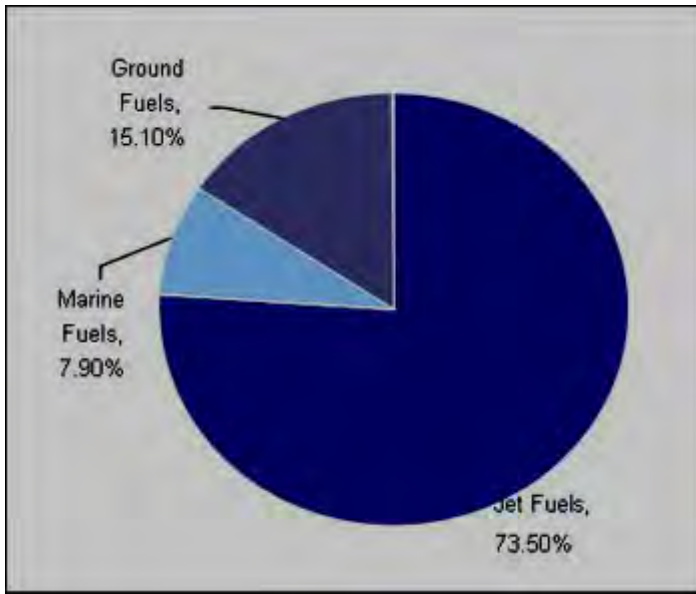
²¹ A repülőbenzin (RB-100LL) felhasználása speciális eszközök igénybevétele esetén valósul meg.

4. számú ábra

Amennyiben megvizsgáljuk a világ más hadseregeinek üzemanyag felhasználását, akkor látható, hogy ha nem is ugyanezek az arányok, de a felhasznált hajtóanyag mennyiségek alapján kialakult sorrendet látva *első helyen ott is a JET-A1 (NATO Kód: F-34) áll, ezt követi a gázolaj (NATO kód: F-54) és az autóbenzin*. Példa erre az Egyesült Államok hadseregének 2006 és 2007. decemberi kimutatása.

Az USA hadseregének 2006. évi hajtóanyag felhasználásának típusonkénti bemutatása²²

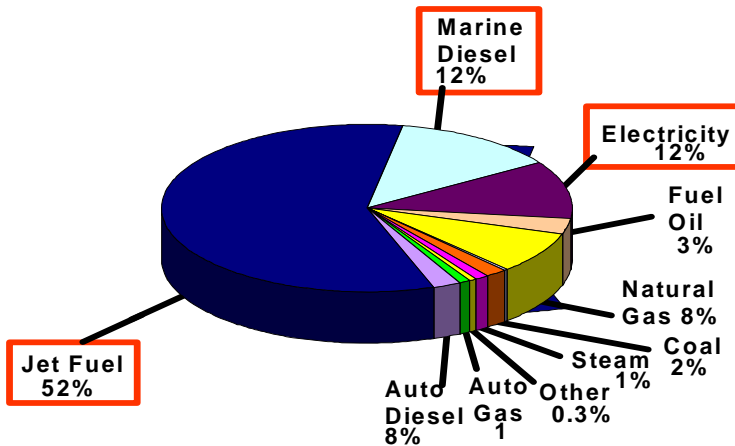
A fenti diagrammból is jól kitűnik, hogy a legnagyobb mennyiségben felhasznált hajtóanyag a JET-A1, majd a szárazföldi és tengeri típusok követik. *A JET üzemanyag nagy mennyiségű felhasználását a repülőeszközök fogyasztása eredményezi. A nagy távolságú szállítások egy része (a határidők miatt) légi úton történik.*

22

<http://www.brdisolutions.com/web%20pages/News%20Center/Feature%20Articles/December%202006.aspx>

Az USA hadseregének 2007. évi hajtóanyag felhasználásának típusonkénti bemutatása²³

A diagram vizsgálatokor egyértelműen kimutatható, hogy a **JET** üzemanyag teszi ki az **USA** összfogyasztásának döntő hányadát. Figyelemmel arra, hogy a fenti ábra a kőolajszármazékokon kívül tartalmaz más alternatív energiaforrásokat is, ezért a megértéséhez elengedhetetlenül szükséges a 2006. évi felhasználást mutató ábra ismerete.

3.1 Az üzemanyag ellátás rendje

A Magyar Honvédség üzemanyag kiszolgálási rendszere a katonai szervezetek igényei alapján működik. A csapatok igényeinek kielégítése természetbeli és pénzbeli ellátás formájában valósul meg. A természetbeli ellátás során a katonai szervezetek a raktárakból, illetve a polgári vállalatok által kiszállított üzemanyagból gazdálkodnak.

²³ A NATO Csővezeték Bizottságának (NPC) 2008. márciusi ülésén az USA beszámolója alapján.

A közúti gépjárművek (elsősorban személygépkocsik és kisbuszok) esetén lehetőség van külső kártyás üzemanyag tankolásra, melynek kiadásait az erre a célra meghatározott központi költségvetésen keresztül finanszírozza a **Magyar Honvédség**. Az üzemanyag szolgálat törekvése, hogy a *külső kártya* használatot az ésszerűség keretein belül visszaszorítsa. Ennek elsősorban gazdasági indokai vannak, mivel az elmúlt évek tapasztalatai alapján a külső kártyás üzemanyag beszerzés és a természetbeli ellátás között *több 10 Ft árelőny* jelentkezik literenként az utóbbi javára.

3.2. A hajtóanyagok igénylésének rendje a csapatoknál

A katonai szervezetek az igényeiket szolgálati úton a tárgyható első felére vonatkozólag a tárgyható megelőző hónap 20-ig²⁴, a tárgyható második felére a tárgyható 05-ig az **Ellátó Központ** részére megküldik.

Az igénylésnek tartalmaznia kell a hajtóanyag megnevezését, mennyiségét, a szállítás heti ütemezését, valamint a katonai szervezetnél az átvételre kijelölt személy nevét. Az igényelt hajtóanyagok betárolását minőségi és mennyiségi átvétel előzi meg.

Amennyiben a tárolt készlet szintje eléri a jelzőkészlet szintjét, akkor még 30 átlagos napi felhasználásra elegendő hajtóanyag van, és gondoskodni kell ennek feltöltésére a fenntartási készlet szintjére. *A tartályban tárolt hajtóanyag megoszlását a következő készletmodell szemlélteti:*

Üzemanyag készletmodell

Fenntartási készlet	Max. készlet szint
Csapat törzskészlet 10-30 napi fogyás	Jelzőkészlet szint
Nem csökkenthető készlet	Min. készlet szint

²⁴ 293/2001 MH ÜSZF szakutasítása a hajtóanyagok kiszállításáról.

Veszélyesanyag Ellátó Központ (VEK)

A Magyar Honvédség katonai szervezeteitől beérkezett hajtóanyag igényeket az MH VEK havonta 2 alkalommal (rendkívüli igény esetén azonnal) telefaxon vagy/és elektronikus formában megküldi hajtóanyag fajtánként az összesített igényeket az **MH Összhaderőnemi Parancsnokság (MH ÖHP)** és a **HM Fejlesztési és Logisztikai Ügynökség Anyagi Technikai és Közlekedési Igazgatóság Ellátási Osztály (HM FLÜ ATKI Ellátási Osztály)** részére.

3.3. Szállítási szerződés tartalma és fontos pontjai²⁵

A Magyar Honvédség katonai szervezeteinek hajtóanyaggal történő ellátása egy három évet átölő szállítási szerződéssel valósul meg. A jelenleg érvényben lévő szerződés 2007. január 01-től 2009. december 31-ig érvényes és éves lebontásban tartalmazza a megrendelhető hajtóanyag mennyiségét típusonként (mely mennyiségektől + 20% és – 50%-ban eltérhet a megrendelő).

A szállító által meghatározott szállítási ár a következők szerint tevődik össze:

- **ESZ-95 és téli gázolaj esetében:** az aktuális hónapot megelőző hónap **PLATT'S Rotterdam FOB BARGES** alapon, jegyzésnapok középértéke átlagán (USD/tonna), + a térségre jellemző felár – beleértve minden szállítási költséget is- (USD/tonna), átszámítva HUF-ra az azonos időszak MNB USD/HUF napi középárfolyamának havi átlagával (Ft/tonna), átszámítva a teljesítéskor mérendő, 15°C - ra kompenzált fajsúllyal (Ft/liter) + jövedéki adó + ÁFA.
- **JET-A1 repülőpetróleum esetén:** az aktuális hónapot megelőző hónap **PLATT'S Rotterdam FOB BARGES** alapon, jegyzésnapok középértéke átlagán (USD/tonna), + a térségre jellemző felár – beleértve minden szállítási költséget is- (USD/tonna), átszámítva HUF-ra az azonos időszak MNB USD/HUF napi középárfolyamának havi átlagával (Ft/tonna), átszámítva a teljesítéskor mérendő, 15°C - ra kompenzált fajsúllyal (Ft/liter) + ÁFA. (A JET-A1 repülőpetróleum tekintetében a Magyar Honvédség jövedéki adómentessége miatt mentesül az adófizetési kötelezettségétől).

---

²⁵ A HM FLÜ, a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyilvánosan Működő Részvénytársaság és az MH VEK között létre jött 25081/06-10/79-01-0HA számú szerződés.

A táblázat a beszállító 2008. januári havi árait tartalmazza a fent leírtak alapján:

Termék	A	B	C	D	E	F	G	H
	Jegyzésár közép USD/t	Ajánlati felár USD/t	MNB dev. közép USD/HUF	Sűrűség g/cm ³	Ár Ft/liter	Jöv. adó Ft/liter	NK ár Ft/liter	Havi ár ÁFA-val Ft/liter
JET-A 1	880,19	159,00	173,86	0,798	144,17	0	144,17	173,00
Gázolaj	831,15	169,00	173,86	0,810	140,85	88,90	229,75	275,70
ESZ-95	799,47	129,00	173,86	0,755	121,87	103,50	225,37	270,45

Az igényelt hajtóanyag szállítása a kijelölt katonai szervezethez anyagfajtatól függően történhet vasúton, közúton és a technológiai lehetőségek függvényében csővezetéken keresztül. Mindhárom esetben szigorú minőségi, mennyiségi és dokumentálási előírások vonatkoznak az átvételre.

3.4. A fenntartási készletekkel történő költséghatékony gazdálkodás

A fenntartási készletekkel történő gazdálkodás azt jelenti, hogy a hajtóanyag ellátás központilag történő rendeléssel valósul meg, a felhasználó igényeinek, esetleges eltérő igényeinek megfelelően (hadgyakorlatok, kiképzések stb.), az aktuális beszerzési ár figyelembevételével.

A hajtóanyag árak az aktuális hónapban emelkedő tendenciát mutatnak – az MH az előző hónap speciális átlagára alapján kapja a hajtóanyagot az aktuális hónapban (ld.: 3.3. fejezetben foglaltak) – akkor célszerű nagyobb mennyiségű hajtóanyagot rendelni. Ellenkező esetben fordítva célszerű dönteni, minél kevesebb hajtóanyagot rendelve.

Fontos megjegyezni, hogy például a 2007-es évben előfordult autóbenczin, gázolaj és **JET-A1** esetén is közel 10 Ft / l árváltozás is kimutatható két egymást követő hónapban, míg a legmagasabb és a legalacsonyabb ár között körülbelül 17 % (lásd autóbenczin) vagy **JET-A-1** esetén megközelítőleg 19 % volt a differencia²⁶.

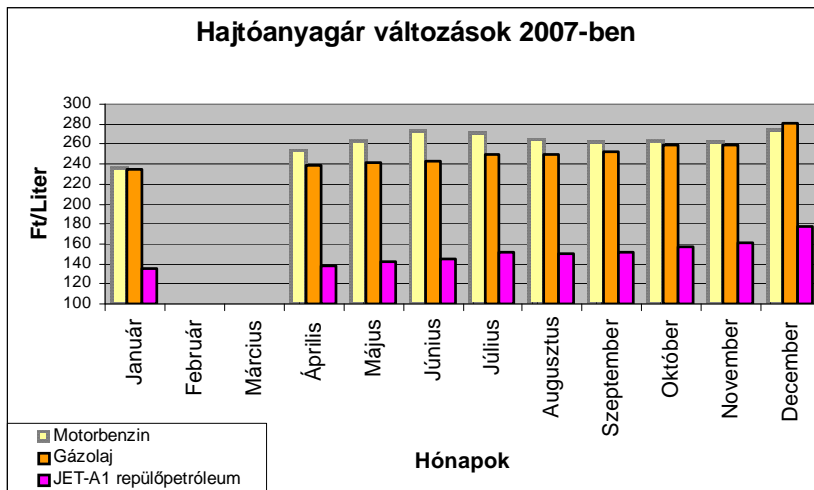
26 A 2005 évi áradatokat figyelembe véve az autóbenczin esetében 30 %-os, míg JET-A1 repülőpetróleum esetében 60% -os árváltozást lehet kimutatni.

Árváltozás táblázat:

Hajtóanyag árváltozások 2007. évben									
Dátum	Autóbenzin/ESZ-95 (Ft)			Gázolaj (Ft)			JET-A-1 (Ft)		
	liter	kg	%	liter	kg	%	liter	kg	%
Január	235,58	312,03	0,1%	234,44	280,77	-1,8%	135,51	169,81	0,6%
Február	Nem történt hajtóanyag rendelés.								
Március									
Április	253,19	335,35	7,5%	238,72	285,89	1,8%	138,73	173,85	2,4%
Május	263,39	348,86	4,0%	241,2	288,86	1,0%	142	177,94	2,4%
Június	272,74	361,25	3,5%	242,59	290,53	0,6%	144,84	181,50	2,0%
Július	271,58	359,71	-0,4%	249,97	299,37	3,0%	151,64	190,03	4,7%
Augusztus	264,53	350,37	-2,6%	249,41	298,69	-0,2%	150,28	188,32	-0,9%
Szeptember	261,82	346,78	-1,0%	251,71	301,45	0,9%	152,2	190,73	1,3%
Október	263,86	349,48	0,8%	259,1	310,30	2,9%	157,07	196,83	3,2%
November	262,24	347,34	-0,6%	259,78	311,11	0,3%	161,11	201,89	2,6%
December	273,84	362,70	4,4%	281	336,53	8,2%	177,98	223,03	10,5%
havi átlag változása (%)	1,6%			1,7%			2,9%		
január és december havi árkülönbözet (%)	16,2%			19,9%			31,3%		

Árváltozás diagramm:

A fenti táblázatokból kiderül, hogy az autóbenzin vonatkozásában négy alkalommal (április, május, július és december), gázolaj vonatkozásában három alkalommal (július, október, december) és JET-A1 vonatkozásában két alkalommal (július és december) voltak drasztikus áremelkedések. Mindhárom hajtóanyag vonatkozásában az emeléseket megelőző hónapokban előre látható volt az aktuális hónap hajtóanyag árának növekedése.

3.5. Források és havi árak összehangolása

Akkor beszélünk költségghatékony gazdálkodásról, ha a cél a lehető legnagyobb mennyiségű készlet beszerzése az optimális (általában legalacsonyabb) ár mellett. A **Magyar Honvédség** üzemanyag beszerzésénél akkor beszélhetünk költségghatékonyaságról, ha a katonai szervezetek igényeit, a rendelkezésre álló tároló kapacitásokat, a rendelkezésre álló forrásokat és a beszerzésre tervezett hajtóanyag árát a lehető legoptimálisabban hangoljuk össze.

Valljuk be, hogy ez nem könnyű feladat, hiszen vagy nincsenek birtokunkban kellő információk a piaci helyzet, illetve a szükségletek megítélésére, vagy nincs biztosítva elegendő forrás.

A 2007-es évben a rendelkezésre álló forrás az alábbiak szerint alakult:

Éves keret	1 200 000 000
	240 000 000
Éves bruttó keret összesen (január 1-én)	1 440 000 000
Megrendelések	
JET-A1	536 921 586
	43 982 654
	144 840 000
JET-A1 összesen	725 744 240
RB-100	5 136 180
	5 214 720
	4 399 440
RB-100 összesen	14 750 340
Gázolaj	339 626 000
ESZ-95	26 339 000
Diszpók összesen:	1 106 459 580
Maradvány:	333 540 420
Megtakarítási kötelezettség	
D211	40 600 000
D402	193 000 000
Megtakarítás összesen	233 600 000
Maradvány összesen (2007.július 1-én):	99 940 420

(adatok Ft-ban)

A fenti táblázatból kiderül, hogy a **Magyar Honvédség** 2007. június 1-ig (fél év alatt) felhasználta a rendelkezésre álló előirányzat jelentős részét.

Ezt követően a hiányzó (év elején megadott éves igényeknek megfelelő) előirányzatok a következők szerint kerültek biztosításra:

Felhasználási engedély kiadásának dátuma	Összege (Ft)
2007.09.18	100 000 000
2007.09.28	600 000 000
2007.12.14	100 000 000
2007.12.18	100 000 000

Összesítve az év végéig biztosított és felhasználható forrásokat, a következő összeget kapjuk:

Év elején jóváhagyott bruttó keret:	1 440 000 000
2007.09.18-án engedélyezett	100 000 000
2007.09.28-án engedélyezett	600 000 000
2007.12.14-én engedélyezett	100 000 000
2007.12.18-án engedélyezett	100 000 000
Megtakarítási kötelezettség feloldásával mindösszesen:	2 340 000 000

Ebből az összegből megközelítőleg 200.000.000 Ft a 2008-as év terhére vásárolt hajtóanyag egy részének a mennyiségét fedezte. Fontos megjegyezni, hogy az üzemanyag kiszolgálás egy olyan folyamatos ellátást és biztosítást igényel, ahol nem január 1-től december 31-ig kell tervezni, hanem minden év elején egy induló készletet kell biztosítani a honvédelmi szervezetek részére (ez az induló készlet a **Magyar Honvédség** minimum egy havi átlag felhasználásának felel meg).

4. A Magyar Honvédség 2007. évi hajtóanyag (gázolaj, autóbenzin és JET-A1) rendelései

A következő táblázat a Magyar Honvédség 2007-es hajtóanyag rendeléseit tartalmazza havi lebontásban:

Hónap	Hajtóanyag típus	Megrendelt mennyiség (Liter)	Egységár (Ft/liter)	Ár (Ft)
Január	Gázolaj	0	234,44	0
	JET-A1	0	135,51	0
	Autóbenzin	0	235,58	0
Február	Gázolaj	NINCS RENDELÉS	n.a	0
	JET-A1		n.a	0
	Autóbenzin		n.a	0
Március	Gázolaj		n.a	0
	JET-A1		n.a	0
	Autóbenzin		n.a	0
Április	Gázolaj	0	238,72	0
	JET-A1	4 180 000	138,73	579 891 400
	Autóbenzin	0	253,19	0
Május	Gázolaj	0	241,2	0
	JET-A1	0	142	0
	Autóbenzin	100 000	263,39	26 339 000
Június	Gázolaj	1 400 000	242,59	339 626 000
	JET-A1	1 000 000	144,84	144 840 000
	Autóbenzin	0	272,74	0
Július	Gázolaj	0	249,97	0
	JET-A1	0	151,64	0
	Autóbenzin	0	271,58	0
Augusztus	Gázolaj	0	249,41	0
	JET-A1	400 000	150,28	60 112 000
	Autóbenzin	147 800	264,53	39 097 534
Szeptember	Gázolaj	0	251,71	0
	JET-A1	0	152,2	0
	Autóbenzin	20 000	261,82	5 236 400
Október	Gázolaj	784 000	259,1	203 134 400
	JET-A1	2 300 000	157,07	361 261 000
	Autóbenzin	150 000	263,86	39 579 000

Hónap	Hajtóanyag típus	Megrendelt mennyiség (Liter)	Egységár (Ft/liter)	Ár (Ft)
November	Gázolaj	0	259,78	0
	JET-A1	0	161,11	0
	Autóbenzin	0	262,24	0
December	Gázolaj	1 180 000	281	331 580 000
	JET-A1	1 200 000	177,98	213 576 000
	Autóbenzin	90 000	273,84	24 645 600
Mindösszesen 2007-ben:	2 368 918 334²⁷			

A fenti táblázatot elemezve jól látható, hogy a hajtóanyag rendelések nem feltétlenül az egységárak növekedéséhez, sokkal inkább a felhasználási engedélyek kiadásához igazodnak.

A következőben elemezzük ki a 2007. év negyedik negyedének hajtóanyag rendeléseit és készítsünk el egy, az árváltozások figyelembevételével történő optimálisabb rendelést (azzal a feltétellel, hogy a rendeléshez szükséges felhasználási engedély biztosított).

4. 1. 2007. év negyedik negyedének egy alternatív, költséghatékony hajtóanyag beszerzése

4.1.1. Piaci hajtóanyag árak változásai

A piaci hajtóanyag árak 2007 novemberében drasztikus emelkedésnek indultak²⁸. Az áremelkedés első üteme 2007. október 31-én (szerdán)következett be, amikor a benzint 4 Ft-tal és gázolajat 6 Ft-tal emelték. Az ezt követő, második ütemre november 14-én (szerdán) került sor, amikor a benzin 3 Ft-tal, a gázolaj 4 Ft-tal emelkedett, mely hatására – és töltőállomások eltérő árai miatt – a magyar gázolaj és benzin árak elérték a lélektani 300 Ft-os határt. Egy héttel később november 21-én (szerdán) újabb áremelésre került sor, amikor a gázolaj ára újabb 4Ft-tal nőtt. A hónap utolsó szerdáján (november 28-án) még 3 Ft-tal nőtt a benzin és 6 Ft-tal a gázolaj.

²⁷ A megrendelt mennyiségnél kerekített érték került feltüntetésre és nem a ténylegesen kiszállított mennyiség, ezért adódik a számszaki eltérés.

²⁸ <http://nol.hu/kapcsolodok/480960/>

Összegezve 2007 november hónapjának hajtóanyag árváltozásait²⁹ megállapíthatjuk, hogy négy hét alatt a benzin 14 Ft-tal míg a gázolaj – melyből a Magyar Honvédség felhasználása jelentős - 20 Ft-tal került többre a civil töltőállomásokon.

4.1.2. Az üzemanyag-beszerezések alakulása 2007-ben

Hónap	Hajtóanyag típus	Megrendelt mennyiség (Liter)	Egységár (Ft/liter)	Ár (Ft)
Január	Gázolaj	0	234,44	0
	JET-A1	0	135,51	0
	Autóbenzin	0	235,58	0
Február	Gázolaj	NINCS RENDELÉS	n.a	0
	JET-A1		n.a	0
	Autóbenzin		n.a	0
Március	Gázolaj		n.a	0
	JET-A1		n.a	0
	Autóbenzin		n.a	0
Április	Gázolaj	0	238,72	0
	JET-A1	4 180 000	138,73	579891400
	Autóbenzin	0	253,19	0
Május	Gázolaj	0	241,2	0
	JET-A1	0	142	0
	Autóbenzin	100 000	263,39	26339000
Június	Gázolaj	1 400 000	242,59	339626000
	JET-A1	1 000 000	144,84	144840000
	Autóbenzin	0	272,74	0
Július	Gázolaj	0	249,97	0
	JET-A1	0	151,64	0
	Autóbenzin	0	271,58	0
Augusztus	Gázolaj	0	249,41	0
	JET-A1	400 000	150,28	60112000
	Autóbenzin	147 800	264,53	39097534
Szeptember	Gázolaj	0	251,71	0
	JET-A1	0	152,2	0
	Autóbenzin	20 000	261,82	5236400

²⁹ A piaci árak változása maga után vonja az MH kedvezményes beszerzési árának növekedését is.

Hónap	Hajtóanyag típus	Megrendelt mennyiség (Liter)	Egységár (Ft/liter)	Ár (Ft)
Az év elején jóváhagyott (1.440.000.000) - Megtakarítási kötelezettség (233.600.000) felhasználásra került				
Október	Gázolaj	784 000	259,1	203134400
	JET-A1	2 300 000	157,07	361261000
	Autóbenzin	150 000	263,86	39579000
A 2007.szeptember 19-én és 28-án kiadott összesen 700.000.000 Ft-ból 600.000.000 Ft felhasználásra került és november hónapra 100.000.000 Ft felhasználható előirányzat maradt.				
November	Gázolaj	0	259,78	0
	JET-A1	0	161,11	0
	Autóbenzin	0	262,24	0
December	Gázolaj	1 180 000	281	331580000
	JET-A1	1 200 000	177,98	213576000
	Autóbenzin	90 000	273,84	24645600
A december hónapban megrendelt hajtóanyag előirányzata a december 14-én és 18-án kiadott összesen 200.000.000 Ft illetve a már szeptemberben kiadott és el nem költött 100.000.000 Ft-ból áll.				
Mindösszesen 2007-ben:				2 368 918 334

4.1.3. Hajtóanyag árak

A decemberi hajtóanyag árak jelentős növekedést mutatnak, amire a piaci hajtóanyag árak változásaiból már előre lehetett következtetni november hónapban. Az alábbi táblázat a novemberi és decemberi autóbenzin, gázolaj és **JET-A1** árváltozásokat mutatja:

Hónap	Autóbenzin/ESZ-95		Gázolaj		JET-A-1	
	liter	%	liter	%	liter	%
November	262,24		259,78		161,11	
December	273,84	4,4%	281	8,2%	177,98	10,5%
Eltérés (Ft):	11,6		21,2		16,9	

4.2. Alternatív rendele**sből** adódó megtakarítás

Amennyiben a december hónapban megrendelt hajtóanyagok novemberben kerülnek megrendelésre akkor jelentős költségmegtakarítást érhetünk el. *A kalkulált megtakarítást hajtóanyag fajtánként és összesítve a következő táblázatok szemléltetik:*

November	Gázolaj	1 180 000	259,78	306 540 400
	JET-A1	1 200 000	161,11	193 332 000
	Autóbenzin	90 000	262,24	23 601 600

December	Gázolaj	1 180 000	281	331 580 000
	JET-A1	1 200 000	177,98	213 576 000
	Autóbenzin	90 000	273,84	24 645 600

Hajtóanyag fajta	November	December	Eltérés
Autóbenzin	23 601 600	24 645 600	-1 044 000
Gázolaj	306 540 400	331 580 000	-25 039 600
JET-A1	193 332 000	213 576 000	-20 244 000
Mindösszesen:			-46 327 600

A fenti táblázatból kiderül, hogy a felhasználási engedély időben, 2007. november hónapban történő rendelkezésre állása esetén 46.327.600 Ft megtakarítást realizálhatott volna a Magyar Honvédség.

Figyelembe véve a drasztikusan változó árakat és a Magyar Honvédség néhány hónapra előre tervezhető üzemanyag felhasználásait, az ésszerű megrendelésekkel *jelentős megtakarítás érhető el az alábbi lehetőségek együttes, jól koordinált használatával:*

- A megfelelő finanszírozás megválasztása, illetve a finanszírozási lehetőségek kihasználása.
- Naprakész, megbízható információ a katonai szervezetek felhasználásáról és szabad tárolókapacitásairól.
- Fizetős elektronikus vagy nyomtatott előrejelző adatbázisok használata a kőolaj világgpiaci árának meghatározására.

5. A hajtóanyag beszerzési lehetőségei költségvetési, finanszírozási szempontból

Az üzemanyag beszerzés forrása jelenleg költségvetési támogatás, ezért szükséges pár gondolat erejéig a költségvetési támogatás finanszírozási oldalról történő jellemzése.

A HM költségvetési fejezet tekintettel az Államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. Kormányrendeletben foglaltak alapján³⁰ a Magyar Államkincstár (MÁK) a fejezet részére – figyelemmel az aktuális támogatással biztosított költségvetési előirányzatra – a költségvetési támogatást a fejezet elsődleges előirányzat-felhasználási keret számlájára aktuális havi bontásban utalja. Tekintettel a HM tárca finanszírozási sajátosságára – amely kétlépcsős – a rendelkezésre álló időarányos költségvetési támogatás összegét a MÁK a HM Közgazdasági és Pénzügyi Ügynökség (KPÜ) által kezelt elsődleges előirányzat-felhasználási keret-számlára utalja, míg a másodlagos kincstári számlára- honvédelmi szervezetek kincstári számláira - kérelemre a HM KPÜ Finanszírozási osztálya utal.

Az időarányos havi ütemezéstől a fejezet előrehozási kérelemmel élhet a Magyar Államkincstár felé³¹. Példaként említendő a honvédségnél rendszerben álló Gripen vadászgépek bérleti díja, mely figyelemmel az évente esedékes összeg volumenére illetve a szerződésben vállalt fizetési határidőre a kincstári engedélyezi és biztosítja a támogatást.

Tekintettel a hajtóanyag-beszerzés kiemelt előirányzatára (dologi) költségvetési szempontból a honvédelmi szervezet vezetője saját hatáskörben előirányzatokat csoportosíthat át³² feladatok között, mely összeggel egyidejűleg a Magyar Államkincstárnál a bejelentett kötelezettségvállalásokat módosítani szükséges, ezáltal biztosítható a szükséges „szabad forrás” – a Magyar Államkincstárnál lekötött, de még el nem

---

³⁰ 217/1998.Korm. rendelet 109§. (1)-(2) bekezdés.

³¹ A kincstár csak kiemelten fontos kötelezettség esetén engedi meg az időarányos teljesítéstől való nagy mértékű eltérést, azonban elvi akadálya nincs annak, hogy ezt a lehetőséget akár hajtóanyag beszerzésre is kezdeményezze a tárca.

³² A költségvetési előirányzatok saját hatáskörben történő átcsoportosítások rendjéről szóló 79//2007. HM utasításban foglaltak figyelembevételével.

költött támogatás – rendelkezésre állása. Ezért változatlan alcímen a kincstár a szabad előirányzatot „*csak*” cím/alcím kiemelt előirányzat bontásban likviditás céljából vizsgálja.

Ez az átcsoportosítás lehetőséget ad arra, hogy a fejezet figyelemmel a honvédelmi szervezetek hajtóanyaggal történő ellátásának igényére illetve a korábban említett világgazdasági, világpolitikai események és azok által a kőolaj világgazdasági- és beszerzésre kerülő hajtóanyag árváltozásainak lekövetésére.

A gazdaságosság szempontja összetett, egyrészt vizsgálható mennyiségi, másrészt a rendelkezésre álló források illetve a feladatok függvényében.

Amennyiben a honvédelmi szervezetek éves összesített hajtóanyag igényére biztosított előirányzatot konstansnak vesszük, abban az esetben a keletkező „*logisztikai*” megtakarítás kizárólag a beszerzési határidő kockázatának, az esetlegesen felmerülő tárolás költségének, a beszerzési árak, illetve a felhasználási területnek az együttese függvénye. Ebben az esetben a megtakarítás változatlan – évenkénti azonos – költségvetési előirányzat mellett kizárólag mennyiségi (pl. benzin, gázolaj) szemléletű lehet adott évben, melyet a következő évben a beszerzési ár növekedésének „*ellentételezésére*” lehet fordítani felhasználás szempontjából.

Másrészt a beszerzésre kerülő hajtóanyag mennyiséget vesszük konstansnak, abban az esetben egy nagyobb mennyiségű beszerzés – átcsoportosítással pótlólagosan biztosított előirányzatokkal, akár következő évi nominális értékű visszapótlásával – esetén a tapasztalati illetve a világgazdasági trendek figyelembevételével költségvetési előirányzat takarítható meg, mely tekintettel a tárca feszített költségvetésére rövidtávon (minimum 2 költségvetési év) egyéb forráshiányos feladatok finanszírozására használható fel.

6. Összegzés

A publikáció bemutatta a Magyar Honvédség hajtóanyag-beszerzésének gazdaságossági oldalát a világgazdasági folyamatok tükrében. A leírt világgazdasági események, a spekulációs pénzmozgások, továbbá egyes biztonságpolitikai események ismerete elősegítheti a beszerzések (ár)hatékonyságát.

Számszerűsítve bemutatásra került ezen ismeretek gazdaságossága, miszerint a beszerzési igények, a rendelkezésre álló források, illetve a

felhasználási ütemek összehangolása – figyelemmel a rendkívüli helyzetekre is – megtakarítást eredményezhet. Ez az összehangolás természetesen nem veszélyeztetheti a **Magyar Honvédség** működőképességét, csupán érzékeltetni lehet vele, hogy bizonyos tényezők együttes alkalmazása elősegítheti a gazdaságosság jellegének az erősítését.

A számszaki példákon keresztül akár logisztikai – mennyiségi szemléletű-, akár pénzügyi – költségvetési támogatás – megtakarítás is elérhető a publikációban számvetetteknek megfelelően. Tekintettel arra, hogy a megtakarítás elérése a dolgozatban említett tényezők együttes rendelkezésre állása esetén valósulhat meg, azonban nem zárható ki, hogy ez az érték a későbbiekben pozitív illetve negatív irányba is elmozdulhat.

Mindezeket figyelembe véve a gazdaságosságot tovább erősítheti a döntéshozók időben történő megfelelő mennyiségű és minőségi információkkal való ellátása. *Ezek az információk (prognózisok) nem csak a Magyar Honvédség belső információs rendszerén, hanem más külső forrásokból is rendelkezésre állnak (pl. platts).*

A jövőben a lehetséges megtakarítások érdekében különösen nagy hangsúlyt kell fektetni a *beszerzési források biztosítására*, hogy a hajtóanyag vásárlása a megfelelően megalapozott *árprognózisokhoz igazodjon*, ezzel elősegítve *az erre a célra biztosított előirányzat még optimálisabb* felhasználását.